

© Βασιλεία της Ελλάδας

Χανιώτια

Ετήσια
Εκδοση
Δήμου
Χανίων

Ιστορία
Λαογραφία
Αρχαιολογία
Δοκίμιο
Λογοτεχνία

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
ΤΟΜΟΣ 2ος

ΧΑΝΙΑ 1993

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τον καιρό της Οθωμανικής κυριαρχίας, η έδρα της περιφέρειας της Γεωργιουπόλεως - που δεν ονομαζόταν βέβαια έτσι - ήταν στο χωριό Μαθές. Στην περιοχή αυτή του Αποκόρωνα, η τοποθεσία δυτικά της Γεωργιούπολης, πολύ πριν αυτή δημιουργηθεί, το "Στενό του Αλμιρού" ή "Κισός" η κατ' άλλους το "Γιουμουρούκ" όπως λεγόταν, χρησιμοποιε ως κρησφύγετο κλεπτών και εγκληματιών. Πάνω από το στενό του Αλμιρού υπάρχει λοφοσειρά της οποίας ο υψηλότερος λόφος ονομαζόταν "Ληστής". Εξ αιτίας των ερειπίων του ενετικού φρουρίου στην είσοδο του Αλμιρού (κατελήφθη από τον Πρωτοπαπαδάκη το 1821 που το κατεδάφισε), αλλά και των ερειπίων του τουρκικού πύργου της Επανάστασης του 1866 πάνω στον λόφο "Ληστής", τα κατεστραμμένα κάστρα και η περιοχή μετονομάστηκαν σε "Παλιοκάστελλα" και "Αλμιρός", εξ αιτίας του Αλμιρού ποταμού. Μεταξύ αυτών και της "Κεφαλής του Βένου" τοποθετείται, κατά τους αρχαιολόγους, η αρχαία Αμφιμάλλα, επάνειο της Λάππας, της Υδραμίας και της Κορισίας. Η περιοχή του Αλμιρού αρχίζει από το στενό του Αλμιρού και καταλήγει στον ποταμό Μουσέλα, το τελευταίο όριο της Επαρχίας Αποκορώνου. Η περιοχή αυτή έχει μήκος πάνω από 10 χιλιόμετρα και πλάτος σχεδόν 4 χιλιόμετρα και σ' αυτήν περιλαμβάνονται οι ποταμοί Βρυκών, Αλμιρός, Βλνχάδας, Περαιτικός, Δέλφνας, Καβρός, Μουσέλας, καθώς και η λίμνη του Κοιρνά.

Εξ αιτίας των επαναστάσεων και αργότερα της δράσεως των κακοποιών στοιχείων, οι περιοχές αυτές δεν καλλιεργούνταν, πλημμύριζαν ποταμοί, μεγάλα ρυάκια και λάκκοι και σχηματιζόταν έλη προς την ανατολική όχθη του ποταμού Αλμιρού, με αποτέλεσμα την εξάπλωση της ελονοσίας που προσέβαλε τους κατοίκους σε ποσοστό 90%. Αν και επί Τουρκοκρατίας επισκέφθηκαν τα Παλιοκάστελλα οι Γενικοί Διοικητές Κρήτης Πασάδες Αδοσίδης και Ανθόπουλος, με σκοπό την επί τόπου εξέταση των προβλημάτων της εξυγίανσης, καλλέργειας και αποκατάστασης της δημόσιας ασφάλειας στην περιοχή, το μεγάλο προβλεπόμενο κόστος κατέστη αποτρεπτικό στοιχείο και τα σχετικά σχέδια εγκαταλείφθηκαν.

Το 1880 έρχεται από την Αθήνα ο Μιλτιάδης Παπαδογιαννάκης και από τη γενέτειρά του, το Καλαμίτσι, επισκέπτεται συχνά την περιοχή του Αλμιρού, αλλά και τις γύρω περιοχές δίνοντας συμβουλές στους κατοίκους σχετικά με

την γεωργία. Από το 1883 βάζει ως σκοπό του την εξυγίανση και καλλιέργεια της περιοχής, και προχωρεί σε διάφορες ενέργειες προς τους Διοικητές και προκρίτους των επαρχιών Αγίου Βασιλείου, Σφακίων, Αποκορώνου και Ρεθύμνης. Το 1884 με το υπ' αριθμ. 2185 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Βάμου Γ.Ι. Παπαδάκη αγοράζει το πρώτο οικοπέδο μέσα στα ερείπια του ενετικού φρουρίου και οικοδομεί ένα μικρό σπίτι. Σταματά για μερικά χρόνια, το 1890 επαναλαμβάνει τις ενέργειές του, και το 1892 εγκαθίσταται μόνιμα εκεί, και συνεχίζει την επικοινωνία του με τους προκρίτους. Συναντάται με τον Διοικητή του Νομού Σφακίων Κ. Παπαδογιάννη και του ζητά να μεταφέρει την έδρα του Δήμου Μαθέ και το Σταθμό της Χωροφυλακής στα Παλιοκάστελλα. Αρχίζει εξυγιαντικά έργα μόνος του, αντιμετωπίζοντας όχι μόνο την καχυποψία, αλλά και συκοφαντίες από διαφόρους, καθώς και κλοπές και διαρρήξεις - αλλά συνεχίζει απόητος. Προγραμματίζει τα επίσημα εγκαίνια της νέας κομόπολης για τις 30 Μαρτίου 1895 και καλεί τον Διοικητή Σφακίων Μιχ. Παπαδάκη, τους δικαστές, τους Αξιωματικούς της Χωροφυλακής, τον Διευθυντή του Κοινοφελούς Ταμείου Κρήτης, τον Επίσκοπο Ρεθύμνης, τους κατοίκους των γύρω χωριών και τον Γιούσηπταση (λοχαγό) του τουρκικού στρατού (που ήλθε μάλιστα επί κεφαλής 160 νιζάμδων οι οποίοι απέδωσαν τιμές). Στην τελετή προσήλθαν περίπου 3000 άτομα, και μετά τον αγιασμό που τελέσθηκε από επτά ιερείς, ο Παπαδογιαννάκης, σε πανηγυρικό λόγο που εξεφώνησε, ονόμασε τη νέα κομόπολη Αλμυρούπολη.

Την ίδια μέρα εκλέγεται τριακονταμελής εκτελεστική επιτροπή, η οποία συντάσσει αναφορά προς τον Μαχμούτ Τζελαλεδίν Πασά, Γενικό Διοικητή Κρήτης, με την οποία ζητείται η αποστολή μηχανικού για να χαράξει τη ρυμοτομία της νέας κομόπολης, να σχεδιάσει την αποξήρανση των ελών, την κατασκευή γέφυρας στον πλωτό ποταμό Αλμυρό, κι ακόμη την επίσημη μετονομασία των Παλιοκάσπελλων σε Αλμυρούπολη, την καθιέρωση ως επέτειο εορτή την ημέρα της Αναλήψεως και την τέλεση αγοράς (παζαριού) δύο φορές το μήνα.

Ο Παπαδογιαννάκης προωθεί με ιδιαίτερη θέρμη τα ζητήματα της Αλμυρούπολης, με έγγραφα και προσωπικές παραστάσεις, αλλά και με εργασίες και αγορές εργαλείων, ευρωπαϊκού αρότρου, κ.λ.π. και η Αλμυρούπολη βελτιώνεται, μεγαλώνει και εξελίσσεται. Ο κόλπος του Αλμυρού γίνεται ναυτικός και στρατιωτικός σταθμός και δημιουργείται σχολείο στο οποίο, για πρώτη φορά, παρακολουθούν τα μαθήματα 95 μαθητές από την περιοχή και τα γύρω χωριά. Μεσολαβούν τα γεγονότα των ταραγμένων χρόνων 1896 - 1898, η ανακήρυξη της Κρήτης σε Αυτόνομη Κρητική Πολιτεία και η άφιξη του πρώτου Υπατου Αρμοστή Κρήτης Πρέγκηπα Γεωργίου. Στις 8 Μαΐου 1899 με απόφαση της Δημοτικής Επιτροπείας Μαθέ εκδίδεται ψήφισμα και, σε ανάμνηση της απελευθέρωσης της Πατρίδας, μετονομάζεται η Αλμυρούπολη σε Γεωργιούπολη.

Τον Απρίλιο του 1902, με το Ηγεμονικό Διάταγμα 66¹, η Γεωργιούπολη ορίζεται ως πρωτεύουσα του νομού Σφακίων για τους μήνες από Νοέμβριο έως κα. Απρίλιο και για τους λοιπούς μήνες ο Βάμος, αλλά με το Διάταγμα 231² τον Νοέμβριο του ίδιου έτους ανακαλείται το προηγούμενο και ορίζεται προσωρινώς ο Βάμος "μέχρι πέρας των εν ενεργεία εξυγιαντικών έργων εν Γεωργιουπόλει".

Η πρώτη Κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας χορηγεί για την εξύλιση της περιοχής κονδύλι 6000 δρχ. και παραχωρούνται οικοπέδα και αγροί για κατοικία και καλλιέργειες. Ήδη από το 1899 είχε προκηρυχθεί μειοδοσία φανερός δημοπρασίας³ για την κατασκευή 13 χανδάκων και την εκχωμάτωση 2500 κυβικών μέτρων στη Γεωργιούπολη, για την αποξήρανση των ελών. Η επαναληπτική δημοπρασία είχε ορισθεί για την Κυριακή 9 Ιανουαρίου 1900, στην κομόπολη, και η πληρωμή στον δικαιούχο θα γινόταν τμηματικά ανάλογα με την πρόοδο του έργου. Τον ίδιο χρόνο επίσης είχε προκηρυχθεί μειοδοτική δημοπρασία⁴ για την επισκευή της γέφυρας των Βρουών, σύμφωνα με τα σχέδια του μηχανικού Μιχαήλ Σαββάκη. Ο προϋπολογισμός του έργου ήταν 2.682 δρχ., και η δημοπρασία είχε ορισθεί να γίνει στη Γεωργιούπολη την Κυριακή 26 Σεπτεμβρίου του 1899.

Αργότερα έρχεται στη Γεωργιούπολη ο Αριστείδης Μουράτογλου, Διευθυντής του Γεωργικού Σταθμού Αττικής⁵ ο οποίος, με εντολή του Συμβούλου των Εσωτερικών της Κρητικής Πολιτείας, είχε έλθει για να εξετάσει γεωργικά θέματα της Κρήτης και συντάσσει σχετική έκθεση, καθώς επίσης οι γιατροί Σουμαρίπας, Καμπάνης και Τσεπετάκης και ο ορνυτολόγος Ιωάννης Δοανίδης.

Ο Δήμος Μαθέ μετονομάζεται σε Δήμο Γεωργιουπόλεως, προσαρτώνται τα χωριά Καλαμίτσι και Εξώπολη, συμπληρώνεται ο αριθμός των κατοίκων (ήταν πάνω από 5000) και με το υπ' αριθμ. 23 Διάταγμα της 7ης Μαρτίου 1902, ο Δήμος Γεωργιουπόλεως κατατάσσεται από Β' Τάξεως σε Α' Τάξεως Δήμο⁶.

1. Ηγεμονικό Διάταγμα αρ. 66/24-4-1902 - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 18/Α/29-4-1902

2. Ηγεμονικό Διάταγμα αρ. 231/1-11-1902 - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 53/Α/5-11-1902

3. Προκήρυξη Επαναληπτικής Δημοπρασίας, αριθμ. πρωτ. 1276/23-12-1899 του επί των Εσωτερικών Συμβούλου του Ηγεμόνος Μ.Ρ. Κούνδουρου - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 114/31-12-1899.

4. Προκήρυξις Μειοδοσίας για την επισκευή της γέφυρας των Βρουών του επί των Εσωτερικών Συμβούλου του Ηγεμόνος Μ.Ρ. Κούνδουρου της 3/9/1899 - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 78/Α/10-9-1899

5. Η Ανωτέρα Διεύθυνσις Οικονομικών προς τον κ. Αριστείδην Μουράτογλου, Διευθυντήν του Γεωργικού Σταθμού Αττικής και Βοιωτίας, αριθμ. πρωτ. 501/24-7-1899. - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 66/Α/8-8-1899.

6. Ηγεμονικό Διάταγμα αρ. 23/7-3-1902 - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 11/Α/15-3-1902.

Στις 4 Μαρτίου 1903 ο Υπατος Αρμοστής Γεώργιος επισκέπτεται τη "συνόμισά" του, όπως την έλεγε, και ενημερώνεται για το φλέγον θέμα της εξυγίανσης της περιοχής. Στις 29 Απριλίου του ίδιου χρόνου το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Γεωργιουπόλεως ζητά από την Βουλή των Κρητών την ίδρυση στην κομόπολη Γεωργικού Σταθμού, τη σύσταση αλαταποθήκης και την κατασκευή δημοσίας οδού, κι ακόμη να χορηγηθεί κονδύλι για την εκβάθυνση του στομίου του πλωτού ποταμού Αλμυρού, για να ελλιμενίζονται τα ιστιοφόρα και να διευκολυνθεί η ταχύτερη μεταφορά προϊόντων και εμπορευμάτων. Η Γεωργιούπολη αυτήν την εποχή⁷ διαθέτει αδιαίρετο Δημοτικό Σχολείο, Ταχυδρομικό Γραφείο και Τελωνειακό Σταθμό που υπάγεται στο Υποτελωνείο Καλυβών. Ασκεί μικρό εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο, με ιστιοφόρα, όπως προαναφέρθηκε, από τον κόλπο του Αλμυρού, και τα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή είναι δημητριακά, λάδι, κρασί, βαμβάκι, λινομέταξα, πολλά οπωρικά, χαρούπια και κτηνοτροφικά προϊόντα. Το 1904 τα Δημοτικά Συμβούλια Φρε, Γεωργιουπόλεως και Λαππαίων με δημοψηφίσματα προς τον Αρμοστή ζητούν τη συνδρομή του για την πρόοδο της κομόπολης, και ο Σύμβουλος Αριστείδης Κριάρης χορηγεί ποσόν 150 δρχ. για την εκβάθυνση του Αλμυρού.

Το 1906 ιδρύεται από τον Μιλτιάδη Παπαδογιαννάκη, που τόσο είχε προσφέρει στη δημιουργία και ανάπτυξη της Γεωργιούπολης, η Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως. Συγκεκριμένα στις 5 Φεβρουαρίου 1906 συντάσσεται το παρακάτω επίσημο πρακτικό⁸ στο οποίο επισυνάπτεται και κατάλογος των ιδρυτών και εταίρων της Γεωργικής Εταιρείας Γεωργιουπόλεως και το οποίο αναφέρει επί λέξει τα εξής:

Συνελθόντες σήμερον 5 Φεβρουαρίου ημέραν Κυριακήν εν Γεωργιουπόλει οι κάτωθεν υποφαινόμενοι, προς σύστασιν Γεωργικής Εταιρείας εν αυτή, ής σκοπός έσται η ταχεία ανάπτυξις και πρόοδος της Γεωργίας ανά την Νήσον, η εξυγείανσις των νοσωδών μερών και η ίδρυσις τμήματος αλιείας, ιχθυοτροφίας και προστασίας των ζώων και πτηνών, προέβημεν εις σύνταξιν και έγκρισιν καταστατικού, συγκειμένου εξ 28 άρθρων, αποφασίζομεν είτα και εκ συμφώνου εκλέγομεν τρακονταμελές Συμβούλιον προς διοίκησιν των της Εταιρείας, ου η ισχύς άρχεται μετά την σύνταξιν του καταστατικού της Εταιρείας γενομένην και την έγκρισιν της Κυβερνήσεως, αποτελούμενον εκ των κυρίων

Μιλτιάδου Παπαδογιαννάκη εμπόρου ως Προέδρου
Ιωάννου Μουζουράκη Σακελαρίου, Αντιπροέδρου

7. Ι. Νουχάκης: Κρητική Χωρογραφία.

8. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών Κρητικής Πολιτείας
- Αντίγραφον εκ των επισήμων πρακτικών της Εταιρείας.

Εμμανουήλ Βαλαδάκη διδασκάλου, Γραμματέως
 Βαρδή Καβρουδάκη εμπόρου, ως Ταμίου
 Κυριάκου Αλιγιζάκη διδασκάλου
 Γεωργίου Γαλάνη Νομάρχου Σφακίων
 Ιωσήφ Μανουσμανωλάκη Δημάρχου Ασκύφου
 Εμμανουήλ Μανουσέλη Δημάρχου Καλλικράτους
 Ευσταθίου Παπαδάκη Δημάρχου Λαπταίων
 Ευσταθίου Περούλη Δημάρχου Βάμου
 Μιχαήλ Διγενή Δημάρχου Φρέ
 Ηρακλέους Μανταδάκη δημαρχεύοντος Γεωργιουπόλεως
 Παύλου Αναγνωστάκη κτηματίου
 Χρήστου Βολουδάκη κτηματίου
 Ανδρέου Χατζηβουρδουμπάκη αρχηγού
 Εμμανουήλ Θεοδωράκη ιατρού
 Μανούσου Παπαδογιάννη φοιτητού
 Παύλου Ζολινδάκη Γυμνασιάρχου
 Χαράλαμπος Παλογεώργη δικηγόρου
 Γεωργίου Φραγκαδάκη οπλαρχηγού
 Γρηγορίου Α. Μοράκη Ελληνοδιδασκάλου
 Μανούσου Χατζηγρηγοράκη κτηματίου
 Σταματίου Μυλωνογιαννάκη αρχηγού
 Γεωργίου Πανηγυράκη δικηγόρου
 Ιωάννου Παπαδάκη δικηγόρου
 Ανδρέου Πολέντα υπαλλήλου
 Ιωάννου Γ. Παπαδάκη δημοσιογράφου
 Ελευθερίου Κιαγιάδακη κτηματίου
 Γεωργίου Δασκαλογιάννη δικηγόρου
 Κωνσταντίνου Φούμη δικηγόρου
 Προς ους εντελλόμεθα την πλήρη εφαρμογή του νφ' ημών συνταχθέντος
 καταστατικού συμφώνως τοις υπό των άρθρων αυτού οριζόμενοις.

Εν Γεωργιουπόλει τη 5 Φεβρουαρίου 1906

Η παράθεση των ονομάτων και ιδιοτήτων των μελών του πρώτου Διοικητικού
 Συμβουλίου της Εταιρείας έγινε για να καταδειχθεί ότι σ' αυτήν συμμετείχαν
 άτομα με διάφορα επαγγέλματα και αξιώματα και όχι μόνο εκείνα τα
 αποκλειστικά σχετιζόμενα με τη γεωργία.

Αυθημερόν το Διοικητικό Συμβούλιο υποβάλλει με αίτησή του⁹ το

9. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών Κρητικής
 Πολιτείας, αριθμ. πρωτ. 1052/27-2-1906

Καταστατικό προς την Ανωτέρα Διεύθυνση των Εσωτερικών της Κρητικής Πολιτείας. Ο Υπάτος Αρμοστής Πράγκητας Γεώργιος με το Διάταγμα 39 της 9ης Μαρτίου 1906¹⁰ εγκρίνει το Καταστατικό της Γεωργικής Εταιρείας Γεωργιουνπόλεως, με την επισημάνση ότι η Εταιρεία όφειλε να υποβάλλει κατ' έτος τον ισολογισμό της στην Ανωτέρα Διεύθυνση των Εσωτερικών. Κάθε τροποποίηση έπρεπε να υποβάλλεται για έγκριση, ενώ το Διάταγμα μπορούσε να ανακληθεί σε περίπτωση παράβασης όρων του Καταστατικού ή του εγκριτικού Διατάγματος.

Το Διάταγμα του Αρμοστή και το Καταστατικό της Εταιρείας δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Κρητικής Πολιτείας¹¹, αλλά και εκδόθηκαν από την Εταιρεία σε αυτοτελές φυλλάδιο που κυκλοφόρησε με τη σφραγίδα της στο εξώφυλλο. Το Καταστατικό¹² είχε ως εξής:

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Σκοπός και εργασία της Εταιρείας.

Άρθρον 1. Ιδρύεται εν Γεωργιουνπόλει Εταιρεία Γεωργική, σκοπούσα την πρόοδον της Γεωργίας και την εξυγείανσιν νοσούντων μερών. Άρθρον 2. Την επίτευξιν των σκοπουμένων επιδιώκει διά των εξής εργασιών:

Α') Διά της προμηθείας και διαδόσεως ανά την νήσον

1) Καταλλήλων αρότρων, μηχανών και εργαλείων.

2) Καθαρού θείου, θεϊκού χαλκού και παντός άλλου φαρμάκου, χρησίμου εις πρόληψιν ή θεραπείαν φυτικών νόσων.

3) Σπόρων νέων δημητριακών, οσπρίων, ζωοτροφικών φυτών, καπνού, βάμβακος κλπ. εκ των αποδεδειγμένων, δυναμένων να ευδοκιμήσωσιν υπό καλούς οικονομικούς όρους εις την νήσον, ή σπόρων εγχωρίων βελτιωμένων ή και απλώς καθαρών.

4) Εκλεκτών οπωροφόρων δένδρων ή εμβολίων τοιούτων, ων η καλλιέργεια δύναται να είναι επικερδής και κυρίως εκείνων, ων οι καρποί δύνανται να ευρίσκωσιν αγοράν καταναλώσεως ιδίως εν τω εξωτερικώ.

10. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ηγεμονικών Διαταγμάτων - αριθμ. 39/9-3-1906

11. Επίσημος Εφημερίς Κρητικής Πολιτείας, φ. 14/Α/27-3-1906

12. Το πρωτότυπο χειρόγραφο Καταστατικό της Εταιρείας απόκειται στο Αρχείο της Ανωπ. Διευθύνσεως Εσωτερικών της Κρητικής Πολιτείας, στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.

5) Ανόσου σπόρου μεταξοσκώληκος προς ευρύτεραν διάδοσιν της σποροτροφίας, ούτως ώστε να καταστή αυτή ή κατ' εξοχήν εθνική και κατ' οίκον βιοτεχνία.

6) Χημικών λιπασμάτων

B') Διά της συστάσεως (εν τη έδρα της εταιρείας και αλλαχού) ή συντηρήσεως ιδία δαπάνη ή διά συμμετοχής εις τας δαπάνας:

1) Φυτωρίων μορεών, την εμφύτευσιν μορεώνων και λοιπών οπωροφόρων και εξυγειαντικών δένδρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Περί Εταίρων.

Άρθρον 3. Ο αριθμός των Εταίρων είναι απεριόριστος ήτοι : α') τακτικοί, β') επίτιμοι, γ') αντεπιστέλλοντες.

α') Τακτικοί εταίροι εκλέγονται προτάσει ενός μέλους του Συμβουλίου, κτηματίαι, γεωργοί, κτηνοτρόφοι και οι μετερχόμενοι οιανδήποτε γεωργικήν βιοτεχνίαν, αλλά και πάντες οι επιθυμούντες να συντελέσωσιν εις την επιτυχίαν του σκοπού της Εταιρείας.

β') Επίτιμοι εκλέγονται υπό του Διοικητικού Συμβουλίου, προτάσει τριών μελών αυτού, άνδρες παρασχόντες ή δυνάμενοι να παράσχωσι σπουδαίας υπηρεσίας εις την εταιρείαν, ής σκοπός είναι η γεωργική πρόοδος του τόπου, διά δωρεών ή άλλων μέσων.

γ') Αντεπιστέλλοντες εταίροι εκλέγονται, ως ανωτέρω, πάντες οι δυνάμενοι να συντελέσωσιν υπέρ του σκοπού της εταιρείας.

Άρθρον 4. Οι εταίροι απεκδύνονται εντός του κύκλου της δράσεως της Εταιρείας πάσης πολιτικής ή κομματικής χροιάς.

Άρθρον 5. Οι τακτικοί εταίροι καταβάλλουσι ετησίως συνδρομήν 5 δραχ. οι δε επίτιμοι και αντεπιστέλλοντες εις ουδεμίαν ωρισμένην συνδρομήν υπόκεινται.

Άρθρον 6. Αναγράφονται εκ των εταίρων 1) Ιδρυταί, οι καταβαλόντες εφ' άπαξ δραχ. 50 2) Δωρηταί, οι καταβαλόντες τουλάχιστον εφ' άπαξ δραχμάς 100 3) Ευεργέται, οι καταβαλόντες άνω των 200 δραχμών.

Τα ονόματα πάντων τούτων αναγράφονται επί πίνακος, αναρτωμένου εν τη αιθούση των συνεδριών του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Άρθρον 7. Πόρους η Εταιρεία έχει τους εξής:

α') Τας συνδρομάς των τακτικών εταίρων. β') Τας προσφοράς των επιτίμων και αντεπιστελλόντων εταίρων. γ') Τας δωρεάς των φιλογεώργων πολιτών δ')

Τας ετησίας επιχορηγήσεις του δημοσίου, των δήμων και των Ιερών Μονών, και ε') Τας εισπράξεις πάσης άλλης επιχειρήσεως, ήν το Διοικητικόν Συμβούλιον ήθελεν αποφασίσει.

Αρθρον 8. Τα χρηματικά κεφάλαια της Εταιρείας κατατίθενται ετησίως επ' ονόματι αυτής και επ' ανοικτώ λογαριασμό εις μίαν των Τραπεζών, οίαν το Συμβούλιον της πρώτης περιόδου ήθελεν αποφασίσει τα εις ακίνητα μεταγράφονται επ' ονόματι αυτής, τα δε εις εργαλεία και άλλα είδη φυλλάσσονται υπό του Ταμίου της Εταιρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Αρθρον 9. Η Εταιρεία διοικείται υπό τριακονταμελούς Συμβουλίου, ούτινος τα μέλη εκλέγονται υπό της Γενικής Συνελεύσεως, δια μυστικής ψηφοφορίας κατά πλειονοψηφίαν εκ τακτικών Εταίρων.

Αρθρον 10. Η εντολή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι 4ετής.

Αρθρον 11. Το Διοικητικόν Συμβούλιον εκλέγει κατά τριετίαν διά μυστικής ψηφοφορίας εκ των μελών αυτού, Πρόεδρον, Αντιπρόεδρον, Ταμίαν και Γραμματέα.

Αρθρον 12. Τον Πρόεδρον κωλύμενον αναπληροί ο αντιπρόεδρος.

Αρθρον 13. Το Συμβούλιον διοικεί τα της Εταιρείας, λαμβάνον οιαδήποτε μέτρα εγκρίνει ως συντελεστικά προς επίτευξιν του σκοπού αυτής, ορίζει πάσαν δαπάνην και υποχρεούται εις λεπτομερή λογοδοσίαν διά τε τα πεπραγμένα εις την οικονομικήν διαχείρισίν του εις την Γενικήν Συνέλευσιν των Εταίρων.

Αρθρον 14. Αι αποφάσεις του Συμβουλίου γίνονται δια πλειονοψηφίας των παρόντων εν τη συνεδριάσει συμβούλων, εν ισοψηφία δε νικά η ψήφος του προεδρεύοντος. Μόνο επί προσωπικών ζητημάτων, αι αποφάσεις γίνονται δια μυστικής ψηφοφορίας και εν ισοψηφία δίδωσι την νικώσα ψήφον ο προεδρεύων.

Αρθρον 15. Προς απαρτίαν εν ταις συνεδριάσεσι του Συμβουλίου απαιτείται η παρουσία 10 τουλάχιστον μελών αυτού.

Αρθρον 16. Το Συμβούλιον συνεδριάζει τακτικώς άπαξ κατά τριμηνίαν, εκτάκτως δι' οσάκις ο πρόεδρος ή τρία μέλη του Συμβουλίου κρίνωσιν αναγκαίαν την συνεδρίασιν.

Ο πρόεδρος καλεί άπαντας τους Συμβούλους τους μεν εν τη έδρα της Εταιρείας προ τριών ημερών, τους δε εκ των Δήμων ή επαρχιών προ οκτώ ημερών διά προσκλήσεως. Κηρύττει την έναρξιν και λήξιν του Συμβουλίου, εκπροσωπεί την Εταιρείαν εις πάσαν περίστασιν και πάσας τας σχέσεις αυτής ενώπιον πάσης αρχής και παντός δικαστηρίου. Υπογράφει πάντα τα έγγραφα και εντέλλεται την πληρωμήν των υπό του Συμβουλίου ψηφιζομένων δαπανών, υπογράφων τα προς τούτο χρηματικά εντάλματα, εξελέγχει τον ταμίαν και αναγγέλλει τα αποτελέσματα εις το Διοικητικό Συμβούλιον.

Αρθρον 17. Ο Γραμματεὺς κρατεῖ ἐν βιβλίῳ, ἀκριβή περίληψιν τῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν αποφασισθέντων. Συντάσσει καὶ συνυπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου πάντα τὰ ἐξερχόμενα ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Συμβουλίου ἐγγράφα, πρὸς δὲ κρατεῖ τὰ ἀναγκαῖα λογιστικά βιβλία, ἀπουσιάζοντος δὲ ἢ ἀσθενούντος καλεῖ ὁ Πρόεδρος ἓνα οἰονδήποτε ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου.

Αρθρον 18. Ὁ ταμίης οὐδεμίαν ἐνεργεί πληρωμὴν, ἀνεὺ ἐντάλματος προσηκόντως ἐκδομένου καὶ υποβάλλει ἀπαξ τοῦ ἐτους λεπτομερὴ ἀπολογισμὸν ἐμφαίνοντα τὴν περιουσίαν τῆς Εταιρείας.

Αρθρον 19. Ἡ γενικὴ συνέλευσις συνέρχεται τακτικῶς μὲν ἀπαξ τοῦ ἐτους, ἐκτάκτως δὲ εἰάν το συμβούλιον ἠθέλεν αποφασίσαι τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς.

Αρθρον 20. Ἡ Γενικὴ συνέλευσις εἶναι ἐν ἀπαρτίᾳ οἰοδήποτε καὶ ἀν παρίστανται εταῖροι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Αρθρον 21. Παρά τῃ Γεωργικῇ Εταιρείᾳ ἰδρύεται καὶ τμήμα διὰ τὴν αλιείαν, ἰχθυοτροφίαν, προστασίαν τῶν ζώων καὶ πτηνῶν οὗ σκοπὸς ἔσται:

Αρθρον 22. Προαγωγή τῆς αλιείας τῶν ἰχθύων, αὐστηρά καταδίωξις τῶν διὰ δυναμίτιδος μέσων πρὸς ἀλέεσιν, καὶ ἰδρυσις ἰχθυοτροφείου.

Αρθρον 23. Προαγωγή τῆς σπογγαλιείας διὰ διατηρήσεως τοῦ σκυθρίου νόμου τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν σκαφάνδρων, τῆς καταδίωξεως τοῦ καρχαρίου καὶ ἄλλων μέτρων.

Αρθρον 24. Ἡ νόμιμος καταδίωξις τῶν τε καρχαργέων, σπηλατιῶν, δρομέων (ιππέων) καὶ πάντων τῶν μὴ οἰκτιρόντων τὰ ζῶα φορηγὰ καὶ μὴ, ἀλλ' ἀνηλεῶς βασανιζόντων αὐτά, εἴτε διὰ φορτίων ἀνω τῶν δυνάμεων αὐτῶν, ἢ διὰ ξυλοκοπημάτων, ἢ ἐπιφορτώνοντες αὐτὰ ὄντα πληγωμένα.

Ἡ περίθαλψις καὶ θεραπεία παντὸς εἶδους ζώων, ἀπὸ ἐπιδημίας ἢ ἄλλας νόσους, διὰ τῶν μάλλον ἐν χρήσιν καὶ καταλλήλων μέσων.

Αρθρον 25. Ἡ Γεωργικὴ Εταιρεία ἔχει ἰδίαν σφραγίδα φέρονσαν ἐν τῷ μέσῳ τὴν Δήμητραν καὶ περίξ τας λέξεις Γεωργικὴ Εταιρεία Γεωργιούπολις.

Αρθρον 26. Ἑορτὴ τῆς Εταιρείας ὀρίζεται ἡ ἡμέρα τῆς ἀναλήψεως.

Αρθρον 27. Εἰάν δι' οἰονδήποτε λόγον ἠθέλε διαλυθῇ ἡ Εταιρεία, ἡ περιουσία αὐτῆς κινητὴ καὶ ἀκίνητος, μετὰ τὴν ἐξόφλησιν πάσης πρὸς τρίτους οφειλῆς, περιέρχεται εἰς τὸ Δημόσιον, ἐπιτροπὴ δὲ συγκεκλιμένη ἐκ τριῶν εταίρων ἐκλεγομένων παρ' αὐτῆς, τοῦ Νομάρχου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γεωργικοῦ σταθμοῦ ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτος, ἐκκαθαρίζει τὴν περιουσίαν αὐτῆς.

Αρθρον 28. Τὸ παρὸν καταστατικὸν υπογραφέν ὑπὸ τῶν ιδρυτῶν τῆς Εταιρείας, υποβάλλεται ὑπὸ τὴν ἐγκρίσιν τῆς Κυβερνήσεως δὲν δύναται δὲ νὰ μεταβληθῇ ἢ ὑπὸ τῆς τακτικῆς συνέλευσεως τὴ προτάσῃ 50 τοῦλάχιστον μελῶν τῆς εταιρείας ἢ 18 μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Εψηφίσθη εν Γεωργιουπόλει τη 5 Φεβρουαρίου 1906 και ήρξατο έκτοτε ισχύον, επιδοθέν συνάμα τη Σεβαστή Κυβερνήσει προς έγκρισιν.

(Επονται αι υπογραφαί των μελών του Συλλόγου)

Η ίδρυση της Γεωργικής Εταιρείας Γεωργιουπόλεως έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, αφού ήταν πρωτοπόρος στο είδος της. Δεν είχε ιδρυθεί άλλος παρόμοιος φορέας και μόνο αργότερα, το 1908, ιδρύθηκε ο Γεωργικός Σύνδεσμος Ηρακλείου¹³, κατά τα πρότυπα της Γεωργικής Εταιρείας. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι υπήρχαν από παλαιότερα οι κρατικοί Γεωργικοί Σταθμοί, ενταγμένοι στο σύστημα διοίκησης της Κρητικής Πολιτείας¹⁴.

Ενθουσιασμένοι και εντυπωσιασμένοι και οι ξένοι διπλωμάτες που παρέμεναν στα Χανιά εκείνη την εποχή, υπόσχονται να βοηθήσουν τη νεοσύστατη Γεωργική Εταιρεία. Έτσι ο Πρόξενος της Αγγλίας υπόσχεται να προμηθεύσει την Εταιρεία με διάφορους σπόρους από τις αποικίες, για παραγωγή δενδρυλλίων. Ο Πρόξενος της Ιταλίας επρόκειτο να ενεργήσει ώστε να συναφθούν σχέσεις της Εταιρείας με το Ιταλικό Υπουργείο Γεωργίας και για την αποστολή των εκδιδόμενων γεωργικών περιοδικών. Και ο Πρόξενος της Γερμανίας προμήθευσε την Εταιρεία με διάφορους σπόρους και καταλόγους εργαλείων.

Με συνεχή δημοσιεύματα στον Τύπο¹⁵, αλλά και διανέμοντας σχετικά φυλλάδια, από το 1906 και έως και το 1912, η Εταιρεία επικαλείται την συνδρομή παντός φιλοπροόδου προς ευόδωσιν των κοινοφελών σκοπών της, και ζητά να της αποστέλλονται σπόροι, φυτά, γεωργικά εργαλεία, περιοδικά, συγγράμματα και μελέτες σχετικά με τη γεωργία, αλιεία, ιχθυοτροφία, και την καταπολέμηση της ελονοσίας, ενώ δεχόταν και τη σύναψη σχέσεων με άλλες Γεωργικές Εταιρείες.

Κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της η Εταιρεία παραλαμβάνει κιβώτια με μοσχεύματα κитρεών και τα διανέμει δωρεάν για φύτευση, προμηθεύεται θείο από τη Γαλλία, και αρχίζει να καλλιεργεί τις νησίδες "Καλαμιώνας" και "Μύτιος", στις οποίες εγκαθιστά αγροκήπια. Σ' αυτά παράγει δενδρυλλία (και μάλιστα τις γαλάζιες ακακίες της οδού Χαλέπας) και τα αποστέλλει δωρεάν ακτοπλοϊκώς

13. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών Κρητικής Πολιτείας, αριθμ. πρωτ. 1298/7-3-1908 [Αίτηση εγκρίσεως Καταστατικού (4/3/1908) και συνημμένο Καταστατικό "Γεωργικού Συνδέσμου Ηρακλείου" (3/3/1908)]

14. Επίσημος Εφημερίς Κρητικής Πολιτείας φ. 93/21-10-1899 (αριθμ. Νόμου 90 - Διάταγμα περί Οργανισμού Γεωργικής Υπηρεσίας) και φ. 100/19-11-1899 (Διάταγμα αρ. 22 περί διορισμού Επιμελητού Γεωργικού Σταθμού των νομών Χανίων και Σφακίων)

15. Εφημερίδες Χανίων "Σύνταγμα" φ. 10/1906, "Κήρυξ" φ. 253/1912, "Νέα Ερευνα" φ. 842/1912, "Ελευθερον Βήμα" φ. 365/1912 και μονόφυλλο στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.

σε όλα τα παράλια του Νησιού. Φυτεύει 2.000 ευκάλυπτους εντός του σχεδίου της Γεωργιουπόλεως, θερίζει υδροχαρή φυτά στους ποταμούς Αλμυρό και Βρυκών, επιχωματώνει ρυάκια και λάκκους, ανοίγει χαντάκια για να διευκολύνει την ελεύθερη ροή των στασίμων υδάτων προς τη θάλασσα, και αποξηραίνει σάπια χόρτα στις παραλιακές εκτάσεις.

Το 1907 ο γεωπόνος Γ.Χ.Ελευθεριάδης αποστέλλει στην Εταιρεία το περιοδικό "Γεωργική Ανθοδέσμη" του οποίου είναι εκδότης, ενώ ο καθηγητής Φλεγέλ, γνωστός για τις μελέτες του για τη σπογγαλμία, δημοσιεύει στο παρκαπάνω περιοδικό πολλά άρθρα για τη Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως.

Από κατοίκους γειτονικών Δήμων αποστέλλονται προς τον Πρόεδρο της Κρητικής Βουλής Αντώνιο Μιχελιδάκη τέσσερις αναφορές με τις οποίες ζητείται μεταξύ άλλων η αποστολή ειδικού γεωπόνου για να διδάξει τη χρήση του ευρωπαϊκού αρότρου. Ένα από τα αιτήματα είναι και η υποστήριξη της Εταιρείας, η οποία κατά το 1907 φυτεύει 2300 ευκάλυπτους σε δρόμους και πλατείες, στην προκυμαία και σε λιμνάζουσες εκτάσεις και διανέμει δωρεάν δενδρύλλια.

Στις 10 Απριλίου 1907 η Γεωργική Εταιρεία, δια του Προέδρου και του Γραμματέα της, υποβάλλει στη Διεύθυνση Εσωτερικών τον πρώτο ισολογισμό της, από 5 Φεβρουαρίου 1906 έως 30 Μαρτίου 1907¹⁶. Στον ισολογισμό αναφέρονται ως έσοδα οι εισπράξεις από συνδρομές, δωρητές και καθυστερούμενα. Ως έξοδα καταχωρούνται οι πληρωμές για γραφική ύλη, διπλώματα, αποδείξεις, γραμματόσημα, χαρτόσημα, σφραγίδα, προμήθεια και ναύλα δένδρων και κοπριάς, γεωργικά εργαλεία και σύρμα, ημερομίσθια και καθυστερούμενα.

Στο μεταξύ οι εξελίξεις στους τομείς της επιστήμης και τεχνολογίας τρέχουν. Και ενώ στην Κρήτη χρησιμοποιούνται ακόμη οι παλιές μέθοδοι, στην εφημερίδα Χανίων "Αγών"¹⁷ και κάτω από τον τίτλο "Τα αυτοκίνητα και η γεωργία" αναφέρεται ότι "ενώ ημείς εξακολουθούμεν να νομίζομεν τα αυτοκίνητα ως ζώα παράδοξα, οι Αγγλοι, οι αιωνίως πρακτικοί, τα εφήρμοσαν ήδη εις την γεωργίαν". Είχαν κάνει δηλαδή τις πρώτες δοκιμές θερισμού με αυτοκίνητη μηχανή η οποία σε διάστημα τριών ωρών και 35 λεπτών είχε θερίσει 15 στρέμματα αγρού και μάλιστα υπό το φως των προβολέων ασετυλίνης, ώστε να καταδειχθεί ότι η μηχανή μπορούσε να δουλεύει νυχθημερόν. Σημειωνόταν μάλιστα ότι επρόκειτο να συντομευθεί όχι μόνο η εργασία του θερισμού αλλά και το σκάψιμο των αγρών, εφ' όσον ήδη είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούνται αυτοκίνητα και ως άροτρα. Αλλά και στην Κρήτη φθάνει και εφαρμόζεται σιγά σιγά η τεχνολογία,

16. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 1257/12-4-1907 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 745/10-4-1907)

17. Εφημερίς Χανίων "Αγών" φ. 26/19-6-1908

όπως διαπιστώνουμε από τις σχετικές διαφημίσεις στις εφημερίδες της εποχής, για διάφορα γεωργικά μηχανήματα τα οποία επωλούντο σε καταστήματα όχι μόνο της πόλης των Χανίων, αλλά και της επαρχίας.

Το Μάιο του 1908 η Εταιρεία προσκαλεί με έγγραφο της¹⁸ στην εορτή της Αναλήψεως και επέτειο εορτή της, τον Σύμβουλο των Εσωτερικών Χαράλαμπο Πωλογεώργη, αλλά και, με πρόσκληση που δημοσιεύεται στον Τύπο, τους "βουλομένους να προσέλθουν και τιμήσουν την λαμπράν ταύτην εορτήν", ώστε να συνεορτάσουν με την Εταιρεία "επί το επισημώτερον και συσχεφθώσιν περί πολλών ζητημάτων αφορώντων τους κοινωφελείς σκοπούς αυτής". Στην εφημερίδα μάλιστα "Αγών" και με τίτλο "Εν Γεωργιούπολει",¹⁹ σημειώνεται ότι θα έπρεπε να μεταβούν στην Γεωργιούπολη όσο το δυνατόν περισσότεροι, όχι μόνο χάριν διασκέδασης, αλλά και διότι τέτοιες εορτές φέρνουν σε επικοινωνία τις διάφορες κοινωνικές τάξεις και δίδεται αφορμή σύγκρισης των δεσμών μεταξύ τους. Σ' αυτήν την δεύτερη επέτειο από την ίδρυση της Εταιρείας, κατά την οποία, μετά της θείας ακολουθίας ο Παπαδομαννάκης εξεφώνησε τον πανηγυρικό λόγο, προσήλθαν πάνω από 2000 άτομα από τους γειτονικούς Δήμους και η εορτή στέφθηκε από επιτυχία.

Αν και το 1908 η Εταιρεία δεν έχει τη δέουσα υποστήριξη, εν τούτοις έχει ιδέες και προγράμματα, σύμφωνα με το Καταστατικό της, τα οποία προωθεί προς τους αρμοδίους. Ετσι με έγγραφο της²⁰ προς τον Σύμβουλο των Εσωτερικών Χαράλαμπο Πωλογεώργη προτείνει τη δημιουργία ιχθυοτροφείων στη Λίμνη του Κουρνά και στους ποταμούς της Γεωργιούπολης. Στο έγγραφο σημειώνεται επί λέξει "Τνωρίζομεν δε τη Υμετέρα Εξοχότητι ότι προ χρόνων και προ της χρήσεως της δυναμίτιδος εις τους ποταμούς Αλμυρού, Βρυσών και Βλυχάδας, ετρέφοντο εν αυτοίς άφθονοι ιχθύες και ότι και σήμερον καθ' εκάστην εισέρχονται εις τους ποταμούς εκ της θαλάσσης αρκετοί τοιοῦτοι, και ότι εκ του κόλπου Αλμυρού πολλοί ιχθύες προσέρχονται εις την ακτήν της Γεωργιούπόλεως, τρεφόμενοι εις τα ρέοντα ύδατα των ποταμών, και ότι είναι εύκολον να κατασκευασθώσι και εις την παραλίαν τεχνητά ιχθυοτροφεία." Και καταλήγει "Διά να καταστώσι δε οι ποταμοί μας ως και η του Κουρνά λίμνη ιχθυοτροφεία, απουδάως θα ωφεληθεί ο τόπος μας υπό νηεινήν έποψιν καθότι θα εξαφανισθώσι τα εν αυτοίς υπάρχοντα επιβλαβή φυτά και ένεκα της μεγάλης ταχύτητος της ροής των υδάτων θα καθαρίζονται οι ποταμοί και επομένως θα συντελέσωσιν

18. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 2661/16-5-1908 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 1354/15-5-1908).

19. Εφημερίς Χανίων "Αγών" φ. 26/19-5-1908

20. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 3587/26-6-1908 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 1704/24-6-1908).

εις την εξυγείανσιν του τόπου μας". Στο ίδιο έγγραφο όμως δίδονται και χρήσιμες πληροφορίες για τούς ποταμούς της περιοχής, όπως ότι ο ποταμός Αλμυρός ήταν εκτάσεως 1500 μ. και είχε βάθος 2μ. από τις πηγές του και ως το μέσον, ενώ στο σημείο που ενωνόταν με τον ποταμό των Βρυσών είχε βάθος 3μ. Ο ποταμός των Βρυσών ήταν χείμαρρος μέχρι τον πύργο Ντελή Προβγιά, κάτω από τον οποίο άρχιζαν οι πηγές του, εκτάσεως 2000μ. Είχε βάθος από το Αμπέλι Χήρας Διακονιάρη μέχρι την ένωσή του με τον ποταμό Αλμυρό 4μ., και από την ένωσή του αυτή μέχρι το στόμιο είχε βάθος 3 και 4μ., εκτός από την περιοχή όπου απλωνόταν τα νερά και το βάθος έφτανε το 1 και πλέον μέτρο.

Τον Μάιο του 1908 η Εταιρεία υποβάλλει και πάλι τον ισολογισμό της ²¹ στην Ανωτέρα Διεύθυνση των Εσωτερικών, ο οποίος δημοσιεύθηκε και στον Τύπο²². Τα έσοδά της ήταν από ευεργέτες, δωρητές, συνδρομητές και Δήμους, ενώ είχε πληρώσει διάφορα ποσά εκτός των άλλων, για ναύλα και αγορά δένδρων, κοπριάς, σπριγμάτων δένδρων και περίφραξη αγροκηπίου, κι ακόμη για σπόρους, εργαλεία, ημερομίσθια, μισθοδοσία υπογραμματέως και συνδρομές σε γεωργικά περιοδικά και βιβλία.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι σε τρία περίπου χρόνια ζωής, η Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως είχε να παρουσιάσει αξιόλογο έργο, έστω με πενιχρούς πόρους, γι' αυτό και ζητούσε την κρατική ενίσχυσή της. Συντηρούσε αυτήν την εποχή τρία αγροκτήρια με χιλιάδες δενδρύλλια, τα οποία επρόκειτο να διανεμηθούν και πάλι δωρεάν στους κατοίκους της περιοχής, ώστε τα καρποφόρα να χρησιμοποιηθούν ως πόροι ζωής και οι ενκάλυπτοι να φυτευθούν σε δενδροστοιχίες για την εξυγίανση από τα έλη. Η Εταιρεία είχε διανείμει εκτός από τα δενδρύλλια και πάλι δωρεάν βαμβακόσπορο, θείο και διάφορα άλλα λιπάσματα και φάρμακα στους κατοίκους των γύρω χωριών.

Αλλά η ύπαρξη, οι εργασίες και ο τρόπος αντιμετώπισης των γεωργικών θεμάτων από τη Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως είχαν γίνει γνωστά και έξω από το Νησί. Έτσι η υπό την προεδρία του Βασιλέως Ελληνική Γεωργική Εταιρεία με έδρα την Αθήνα, με έγγραφο²³ του Γενικού Διευθυντή της Πηλέα Παπαγεωργίου, τον Φεβρουάριο του 1909, ζητά από την Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως δύο υποτρόφους για να παρακολουθήσουν τα τρέμνα μαθήματα της Μελισσοκομικής Σχολής της στο Χαλάνδρι, αλλά και τα μαθήματα σιροτροφίας στο πρότυπο σιροτροφείο και να ασχοληθούν με τη δενδροκομία

21. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 2808/5-5-1908 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 1173/1-5-1908)

22. Εφημερίς Χανίων "Αγών" φ. 27/26-5-1908

23. Έγγραφο υπ' αριθμ. πρωτ. 531/23-2-1909 της υπό την Προεδρίαν της Α.Μ. του Βασιλέως Ελληνικής Γεωργικής Εταιρείας- Εφημερίς Χανίων "Αγών" φ. 71/30-3-1909

στο Αγροκήπιο της. Η Ελληνική Γεωργική Εταιρεία μάλιστα ήταν διατεθειμένη να δεχθεί τους δύο υποτρόφους χωρίς προκαταβολή των οριζόμενων διδάκτρων, οι οποίοι, μετά το πέρας της εκπαίδευσής τους, θα μπορούσαν να διδάξουν στην Κρήτη "τους δύο σπουδαιότετους τούτους κλάδους της γεωργικής παραγωγής".

Η Εταιρεία Γεωργιουπόλεως όμως, θέλοντας να βοηθήσει στην καταπολέμηση των ελωδών πυρετών, είχε αναλάβει και την ευθύνη να αγοράζει κινίνη από την Ελληνική Κυβέρνηση και να την διανέμει στους χωρικούς που μαστιζόταν από τους πυρετούς. Και πράγματι η Ελληνική Κυβέρνηση έστειλε την κινίνη, χωρίς μάλιστα να χρεώνει ούτε την αξία της ούτε και τα ταχυδρομικά έξοδα. Δεν συνέβαινε το ίδιο και με την Κρητική Κυβέρνηση, η οποία δεν είχε δώσει απάντηση σε σχετικό αίτημα της Εταιρείας, ακόμη μάλιστα και μετά την αποστολή 30 δρχ. "δι εμπίστου προσώπου" για την αποστολή ανάλογης κινίνης. Αυτά αναφέρονται σε έγγραφο του Αντιπροέδρου της Εταιρείας ιερέα Ιωάννου Σακελλαρίου²⁴, τον Ιούλιο του 1909, με το οποίο ζητείται, εκτός την κινίνη, και η ψήφιση 500 δρχ. για την επίτευξη των κοινωφελών σκοπών της Εταιρείας και των εν γένει αναγκών του τόπου. Καθώς φαίνεται δεν υπήρξε άμεση ανταπόκριση από την Πολιτεία, τουλάχιστον ως προς τη διανομή χρηματικών κονδυλίων. Γι' αυτό και στα τέλη Αυγούστου του 1909, η Εταιρεία επανέρχεται²⁵, ζητώντας χρηματική ενίσχυση από τον Επίτροπο των Οικονομικών, εφ' όσον "ο σκοπός είναι τόσο ιερός, ίνα μη συν τω χρόνω φθίνει και μη αποβώσιν εις μάτην τόσο κόποι και έξοδα, όπερ θα ήτο μέγα δυστύχημα διά τον τόπον....". Στον αγώνα για εξεύρεση πόρων, η Εταιρεία ζητά τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους (1909)²⁶ από την Ολομέλεια της Εκτελεστικής Επιτροπής, να της παραχωρηθούν τουλάχιστον 2000 δρχ. από τα χρήματα του καταργηθέντος Φιλανθρωπικού Ασύλου, ώστε να μπορέσει να αγοράσει και διανείμει στους αγρότες καρποφόρα δενδρύλλια, σπόρους, λιπάσματα και να δημιουργήσει πρασιές και δενδροφυτείες ευκαλύπτων σε όλη την περιφέρεια. Αρωγός στην προσπάθεια της Εταιρείας για εξεύρεση πόρων και χρηματοδότησή της από τα υπόλοιπα του Φιλανθρωπικού Ασύλου, είναι, με σχετικό έγγραφο του προς την Εκτελεστική Επιτροπή, και ο Επίσκοπος Κυδωνίας και Αποκορώνου Νικηφόρος²⁷. Οι προσπάθειες αυτές

24. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Εκτελεστικής Επιτροπής, αριθμ. πρωτ. 585 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 2878/17-7-1909).

25. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 2751/1-9-1909 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 2890/31-8-1909). Παραπέμφθηκε στην Εκτελεστική Επιτροπή (αριθμ. πρωτ. 699).

26. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Εκτελεστικής Επιτροπής, αριθμ. πρωτ. 720 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 2894/11-9-1909).

27. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Εκτελεστικής Επιτροπής, αριθμ. πρωτ. 1737 (έγγραφο Ιεράς Επισκοπής Κυδωνίας και Αποκορώνου, αριθμ. πρωτ. 336/διεκλ. 191/16-9-1909).

είχαν ένα -έστω εν μέρει- ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Με το Διάταγμα 145/12-9-1909, ή Εκτελεστική Επιτροπή, ύστερα από απόφαση της Ολομέλειάς της, σύμφωνα με Ψήφισμα της Βουλής και πρόταση του Επιτρόπου των Οικονομικών, χορηγεί υπέρ της Γεωργικής Εταιρείας, από τα αδιάθετα ποσά του καταργηθέντος Φιλανθρωπικού Ασύλου, 500 δρχ.²⁸

Το ποσόν βέβαια που δόθηκε ήταν πολύ μικρό σε αναλογία με το τεράστιο έργο της Εταιρείας, η οποία όπως φαίνεται και στον ισολογισμό του έτους αυτού που κάλυπτε το χρονικό διάστημα από την ίδρυση της έως τότε, είχε ένα σεβαστό έλλειμμα στο ταμείο της²⁹. Αυτό βέβαια δεν ήταν ανασταλτικός παράγων για τα μέλη της Εταιρείας, που συνέχιζαν απτόητοι και με ιδιαίτερο ζήλο το έργο τους και μάλιστα το χρόνο αυτό είχαν φυτέψει 800 ευκαλύπτους. Σε έγγραφο της προς την Εκτελεστική Επιτροπή της 14 Μαΐου του 1909³⁰, φαίνεται ότι η Γεωργική Εταιρεία είχε ξεριζώσει τα επιβλαβή φυτά από τις δύο νησίδες Καλαμιώνα και Μύπσο και είχε θερίσει τα υδροχαρή φυτά μέσα στους ποταμούς. Είχε διοχετεύσει τα λιμνάζοντα νερά της παραλίας, είχε καθαρίσει την όχθη του ποταμού Αλμυρού, είχε επιχωματώσει πολλούς λάκκους στασίμων υδάτων και είχε καθαρίσει και επιχωματώσει το μεγάλο ρυάκι από τη γέφυρα ως τον ποταμό. Κι ακόμη είχε φυτέψει διάφορα εξυγιαντικά δένδρα και συντηρούσε τέσσερα αγροκίπια στα οποία υπήρχαν 340 πρασιές. Επειδή μάλιστα ήταν ανάγκη να κοπούν εκείνη την εποχή τα υδροχαρή φυτά των ποταμών Αλμυρού, Βρυσών, Βλνχάδας και Περαιστικού, και να γίνουν κι άλλα εξυγιαντικά έργα αλλά και να συντηρηθούν τα υπάρχοντα, εξητείτο η αρωγή της Πολιτείας προς την Εταιρεία, για να εξακολουθήσει τα κοινωφελή της έργα.

Το 1910 διανέμει και πάλι αρκετά δενδρύλλια, όχι μόνο στους περιοίκους της Γεωργιούπολεως, αλλά και σε άλλες επαρχίες, όπου τα αποστέλλει με την Κρητική Ακτοπλοία, ισοπεδώνει το απόκρημνο ύψωμα πίσω από τον Σταθμό της Χωροφυλακής και απέναντι από την ένωση των ποταμών και κατά μήκος της όχθης του ποταμού φυτεύει άνθη και πρασινάδες.

Τον Απρίλιο του 1910 επισκέπτονται τη Γεωργιούπολη ο Σύμβουλος Οικονομικών και Εξωτερικών Κ. Φούμης, ο Σύμβουλος Εσωτερικών και Δημοσίας Ασφαλείας Α. Παπαχατζάκης, ο Διευθυντής των Δημοσίων Έργων Λουδοβίκος Φιγγάρι, ο Διευθυντής Γεωργίας Μ. Φούμης και ο Νομάρχης

28. Διάταγμα Εκτελεστικής Επιτροπής αρ. 145/12-9-1909 - Επίσημος Εφημερίς Κρητικής Πολιτείας, φ. 60/Α/22-9-1909.

29. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διευθύνσεως Εσωτερικών, αριθμ. πρωτ. 3572/12-6-1909 (αριθμ. πρωτ. Γ.Ε.Γ. 2872/8-6-1909).

30. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Εκτελεστικής Επιτροπής αριθμ. πρωτ. 3(;) / 18-5-1909.

Αποκορώνου - Σφακίων Μιχ. Σγουρός, και αφού περιηγούνται την περιοχή, συντάσσουν έγγραφο για την εξυγίανσή της με το οποίο αποδίδονται και τα εύσημα στον Μιλτιάδη Παπαδογιαννάκη, πρόεδρο της Γεωργικής Εταιρείας, για το ενδιαφέρον του ίδιου και της Εταιρείας για τον τόπο. Ειδικά ο Λουδοβίκος Φιγγάρι, μετά το τέλος της επίσκεψης, συντάσσει ειδική αναφορά με ημερομηνία 25/5/1910 και τίτλο "Περί εξυγίαντικών έργων Γεωργιουπόλεως"³¹, την οποία υποβάλλει στην Ανωτέρα Διεύθυνση των Εσωτερικών, και όπου αναφέρει ότι επισκέφθηκε με τον αντιπρόσωπο Λεκανίδη, τον Νομάρχη και τον Πρόεδρο της Γεωργικής Εταιρείας, την κοιλάδα της Γεωργιούπολης, το στόμιο του πλωτού ποταμού, τη λίμνη του Κουρνά και το δημόσιο Γεωργικό Κατάστημα, και αναλύει λεπτομερώς τα έργα που θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν για την εξυγίανση της περιοχής, αλλά και άλλα έργα υποδομής στον ποταμό: κατασκευή λιμενοβραχίονα και γέφυρας κινητής με σιδηροδοκό, προμήθεια βυθοκόρου, κ.λ.π.

Τον επόμενο χρόνο η Γεωργική Εταιρεία αντικαθιστά τους ευκαλύπτους που είχαν ξεραθεί ή καταστραφεί. Εκτός των άλλων προβλημάτων, οι ευκαλύπτοι αναπτύσσονταν δύσκολα και εξ αιτίας των ζώων, τα οποία, ασυνείδητοι προκρανώς κτηνοτρόφοι και αγρότες έδεναν μέσα στα φυτάρια των ευκαλύπτων, με αποτέλεσμα να τους κατατρώγουν και να τους καταστρέφουν. Εζητείτο μάλιστα και δια των εφημερίδων³² να εκδοθεί σχετική αστυνομική διαταγή επί ποινή προστίμου, ώστε να διασωθούν οι ευκαλύπτοι, προς όφελος της εξυγίανσης της κομόπολης. Διαμαρτυρίες ακούγονται επίσης γιατί ασυνείδητοι ψαράδες ψαρεύουν με δυναμίτιδα ή ακόμη και με τορπίλλες μέσα στον πλωτό ποταμό. Σημειώνεται ότι η αλιεία με δυναμίτιδα απογορευόταν - είχε μάλιστα εκδοθεί σχετική εγκύκλιος - από το 1899³³ και οι παραβάτες ετιμωρούντο αυστηρά, σύμφωνα με τις διατάξεις του ποινικού νόμου.

Η εφημερίδα "Ελεύθερο Βήμα"³⁴ σημειώνει την υπόσχεση της Πολιτείας για την πραγματοποίηση εξυγίαντικών έργων στη Γεωργιούπολη "χάρων της πασχούσης υγείας των δυστυχισμένων εκείνων ανθρώπων", ενώ γίνεται και υπενθύμιση των αναληφθεισών υποχρεώσεων απέναντι στους κατοίκους της Γεωργιούπολης και των περιχώρων, με την ελπίδα ότι, παρά την ανισοσκέλεια του προϋπολογισμού εκείνου του έτους, θα ψηφιζόταν εγκαίρως κάποιο ποσό για τα αναγκαία αυτά έργα στην κομόπολη.

31. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Ανωτ. Διεύθυνσεως Εσωτερικών (Δημόσια Έργα) αριθμ. πρωτ. 3559/25-5-1910 (αριθμ. πρωτ. αναφοράς 2003/ διεκπ. 1647/25-5-1910)

32. Εφημερίς Χανίων "Ελεύθερον Βήμα" φ. 318/21-4-1911

33. Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, φ. 66/Α/8-8-1899

34. Εφημερίς Χανίων "Ελεύθερον Βήμα" φ. 307/27-1-1911

Το ενδιαφέρον για τη Γεωργιούπολη αναζωπυρώνεται και πάλι, ύστερα από πρόσκληση και επίσκεψη εκεί του δημοσιογράφου Εμμ. Φραντζεσκάκη, ο οποίος και δημοσιεύει σειρά άρθρων στην εφημερίδα του "Ελεύθερον Βήμα"³⁵. Τριακονταμελής επίσης επιτροπή μεταβαίνει στα Χανιά και επιδίδει στην Κρητική Συνέλευση αίτηση, με την οποία ζητείται να ψηφισθούν κονδύλια για εξυγιαντικά έργα, μεταξύ των άλλων και στη λίμνη του Κουρνά. Υστερα από έκθεση του Επιτρόπου των Οικονομικών Κ. Φούμη προς την Ανωτέρα Διεύθυνση των Εσωτερικών, η Συνέλευση ψηφίζει κονδύλι 10.000 από τις οποίες 6.000 δρχ. διατίθενται για την κατασκευή γέφυρας στον ποταμό Αλμυρό, 2000 δρχ. για την εξυγίανση της Γεωργιούπολης και 2000 δρχ. για τη λίμνη του Κουρνά.

Θα πρέπει να υποθέσουμε ότι στη Γεωργιούπολη δεν υπήρχαν μόνο τα αγροκτηπια της Γεωργικής Εταιρείας, αλλά και τουλάχιστον ένα κρατικό που πιθανόν ανήκε στον Γεωργικό Σταθμό. Κι αυτό γιατί σε επιστολή του Γεωργ. Κανκαλά στην εφημερίδα "Ελεύθερο Βήμα"³⁶ τον Ιούνιο του 1911 επισημαίνεται η σημασία του αγροκτηπίου της Γεωργιούπολης και η σπουδαιότατη συμβολή του στην εξάλειψη της ελονοσίας και στην εξυγίανση του τόπου. Δυστυχώς το προσωπικό του αγροκτηπίου είχε περιορισθεί από πέντε εργάτες σε ένα μόνο³⁷, με αποτέλεσμα αυτό να υποβαθμίζεται και να υπολειπουργεί. Σε υποσελίδια σημείωση της εφημερίδας γινόταν συστάσεις προς το Γεωργικό Τμήμα και την Κυβέρνηση να μεριμνήσει για την καλή διατήρηση του αγροκτηπίου Γεωργιούπολεως, από οποίο διανεμόνταν χιλιάδες δενδρυλλίων, σπόρων και παντοειδών εμβολίων. Όπως και να έχουν τα πράγματα, το έργο που επιτελείται εκεί είναι πολύ αξιόλογο και πολύπλευρο, γεγονός που κατενθουσιάζει και τον Πρόξενο της Ρωσίας, όταν πραγματοποιεί επίσκεψη στη Γεωργιούπολη.

Τον Μάιο του 1912, η Επαναστατική Διοικούσα Επιτροπή, συνεχίζοντας το έργο της προκατόχου της, ψηφίζει ποσόν 1.200.000 δρχ. για την προέκταση και αποπεράτωση των υπαρχουσών οδών και την κατασκευή νέων. Από το ποσόν που ψηφίσθηκε για τα δημόσια έργα, δόθηκαν 70.000 δρχ. για την προέκταση της οδού Βρυσών - Γεωργιούπολεως και για το χάνδακα της Γεωργιούπολης 6.000 δρχ.³⁸

Ένα θέμα που απασχόλησε τους κατοίκους της Γεωργιούπολης και των χωριών Μαθέ, Καλαμίτα, Εξώπολη και λοιπών περιχώρων, ήταν, κατά το 1912,

35. Εφημερίς Χανίων "Ελεύθερον Βήμα", φ. 320/5-5-1911 και φ. 321/12-5-1911

36. Εφημερίς Χανίων "Ελεύθερον Βήμα" φ. 326/23-6-1911

37. Βλ. και Ηγεμονικό Διάταγμα αρ. 301/2-2-1902 "Περί Οργανισμού της Γεωργικής Υπηρεσίας" - Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας φ. 6/Α/8-2-1902

38. Εφημερίς Χανίων "Κήρυξ" φ. 260/22-5-1912

η σχεδιαζόμενη τοποθέτηση γέφυρας στον ποταμό Αλμυρό, ή Γαργαδόρο όπως τον έλεγαν. Με αίτησή τους³⁹ προς την Ανωτέρα Διεύθυνση Εσωτερικών ζητούν να τροποποιηθούν τα σχέδια της γέφυρας, επισημαίνοντας τα τρωτά σημεία των σχεδίων και το ανέφικτο της εξυπηρέτησής τους, αλλά και τα προβλήματα που θα παρουσιαζόταν από τη μη τελειοποίηση των σχεδίων της γέφυρας. Η αδρενία γέφυρα όμως τοποθετείται τελικά στην ένωση των δύο ποταμών. Έτσι καθίσταται πλέον αδύνατη η διέλευση ιστιοφόρων πλοιαρίων προς το εσωτερικό του κόλπου - λιμενίσκου, και το θέμα φθάνει και στον Τύπο, όπου δημοσιεύονται σχετικά άρθρα.

Η Γεωργιούπολη, με την αμέριστη συμπαράσταση, βοήθεια και ακάματη εργασία της Γεωργικής Εταιρείας, εξελίσσεται σε σημαντικό για την περιοχή κέντρο. Σαφής ένδειξη γι αυτό, μεταξύ άλλων, και οι διαφημίσεις στον Τύπο της εποχής για διάφορα προϊόντα, μεταξύ των οποίων και οι ραπτομηχανές Σίνγκερ, που πωλούνται σε διάφορα σημεία, και "Εν Γεωργιουπόλει παρά τω κ. Γ. Καυκαλά και Σία".

Δυστυχώς το 1912 η Γεωργική Εταιρεία Γεωργιουπόλεως, εξ αιτίας της κήρυξης του Πολέμου αναγκάστηκε να σταματήσει τις εργασίες της, αφού - εκτός των άλλων - στερήθηκε και τις συνδρομές των εκτάκτων μελών της. Αφησε όμως πίσω της ένα σημαντικότερο έργο, το οποίο εθαύμασαν και οι Πρόξενοι της Γαλλίας, Γερμανίας και Ιταλίας, που επισκέφθηκαν την Γεωργιούπολη τον επόμενο χρόνο. Η Εταιρεία είχε εργασθεί για έξι χρόνια συνεχώς, φυτεύοντας πολλά δένδρα εντός σχεδίου της Γεωργιούπολης, ώστε να συμπληρωθούν οι δενδροστοιχίες. Διένεμε χιλιάδες δενδρυλλίων και σπόρων, άνοιξε χαντάκια και διοχέτευσε λιμνάζοντα στάσιμα ύδατα, προχώρησε σε εκχωματώσεις και επιχωματώσεις ρυακιών και λάκκων, προμηθεύθηκε από τη Γαλλία θείο, καθώς και άροτρα για τη βελτίωση της Γεωργίας, ενώ η συμβολή της στη θεραπεία των κατοίκων που υπέφεραν από ελώδεις πυρετούς, με τη διανομή δωρεάν κινίνης, υπήρξε σωτήρια. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Εταιρεία από το έτος ίδρύσής της, το 1906, έως το έτος παύσεως των εργασιών της, το 1912, εισέπραξε συνολικά 3.459 δρχ. και δαπάνησε 3.798 δρχ., όχι μόνο σε δαπάνες αγοράς μεταφοράς, διανομής δενδρυλλίων, σπόρων, λιπασμάτων κ.λ.π. αλλά και για την ανακούφιση απόρων οικογενειών της περιοχής.

Είναι ενδεικτικό ότι από το 1892 που ξεκίνησε η πρωτοβουλία για το άνοιγμα των πρώτων χανδάκων στη λιμνάζουσα ελώδη έκταση και τη διοχέτευση

39. Ιστ. Αρχείο Κρήτης - Αρχείο Διοικούσης Επαναστατικής Επιτροπής, αριθμ. πρωτ. 268/20-6-1912). (Διαβιβάστηκε στην Κεντρική Διεύθυνση των Δημοσίων Εργων την 20/6/1912).

των στασίμων υδάτων, μέχρι το 1912, έτος που η Γεωργική Εταιρεία έπαψε να λειτουργεί, για εξυγιαντικά έργα στη Γεωργιούπολη διαπανθήθηκαν συνολικά 22.969 δρχ., η συμμετοχή δε του Κράτους στα έργα αυτά ήταν 14.800 δρχ.

Τα στοιχεία για τη Γεωργιούπολη αυτή καθ' αυτή παρατέθηκαν γιατί θεωρείται η Γεωργική Εταιρεία αναπόσπαστο τμήμα της ιστορίας της, ή και το αντίθετο, η ανάπτυξη της Γεωργιούπολης αναπόσπαστο τμήμα του έργου της Γεωργικής Εταιρείας. Ιδρύθηκε άλλωστε μόλις 11 χρόνια μετά τα επίσημα εγκαίνια της κομόπολης, λειτούργησε ακούραστα και δημιουργικά κατά τα έξι χρόνια της ζωής της, επετέλεσε τεράστιο, πολύτιμο και πολύπλευρο έργο και προσέφερε τα εχέγγυα και την αφορμή για την περαιτέρω εξέλιξη και πορεία της Γεωργιούπολης, αφού όλες οι ενέργειες για την ανάπτυξή της είχαν εμπνευστή και πρωτοπόρο τον Παπαδογιαννάκη. Ο ίδιος σε μακροσκελές δημοσίευσμά του στην εφημερίδα "Ηχώ της Κρήτης"⁴⁰ αναφέρει ότι "εις την Εταιρείαν εκείνην η Γεωργιούπολις οφείλει την τελείαν αυτής εξυγείανσιν", και αν δεν διέκοπτε τις εργασίες της, "θα καθίστα την Γεωργιούπολιν, ένεκα των φυσικών αυτής πλεονεκτημάτων, κέντρον μεγάλων ωφελειών". Για τη Γεωργιούπολη είχαν επιδοθεί στους εκάστοτε Οθωμανούς και Χριστιανούς Γενικούς Διοικητές, Αρμοστές, Υπουργούς και Πρωθυπουργούς 138 αναφορές, δημοψηφίσματα, λαοψηφίσματα και τηλεγραφήματα, δημοσιεύθηκαν σε περιοδικά και εφημερίδες εσωτερικού και εξωτερικού 285 άρθρα και εκδόθηκαν 22 Διατάγματα.

Χαρακτηριστικό για την ίδια την Εταιρεία είναι ότι ο ισολογισμός της που υπεβλήθη το 1910 φέρει αριθμό πρωτοκόλλου 3.692. Αν λογαριάσουμε ότι λειτούργησε γι' άλλα δύο χρόνια ακόμη, υπολογίζουμε ένα πολύ μεγάλο αριθμό εγγράφων, εισερχομένων και εξερχομένων, ως αρχείο αλληλογραφίας της Εταιρείας, που σημαίνει ότι είχε πολλές επαφές και συνεργασίες, τόσο με Δημόσιες Αρχές όσο και με ιδιώτες. Αυτό και αποδεικνύει την ευρεία αποδοχή της ως παράγοντα εξέλιξης, εξυγίανσης, προόδου και βελτίωσης της περιοχής. Και είναι βέβαιο, όπως ήδη προαναφέρθηκε, ότι, αν δεν διέκοπτε τις δραστηριότητες της, θα είχε πολλά να προσφέρει ακόμη στην περιφέρεια που τόσο αγάπησε, αφοσιώθηκε και έγινε ένα μ' αυτήν ο ένθερμος πατριώτης, ιδρυτής και πρόεδρος της Μιλτιάδης Παπαδογιαννάκης. Και θα ευχόταν κανείς να ζούσε

40. Στην βιβλιοθήκη του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης βρίσκεται καταχωρημένο ένα τομίδιο με τίτλο "Γεωργιούπολις", που αποτελεί συρραφή αποκομμάτων δημοσιεύματος του Παπαδογιαννάκη στην "Ηχώ της Κρήτης", μαζί με άλλο ένα δημοσίευσμά του για τη λίμνη του Κουρνά. Το τομίδιο δόθηκε το 1929 στο Αρχείο από τον ίδιο (που είχε κάνει άλλωστε και τη συρραφή των αποκομμάτων) μαζί με δημοσιεύματα του 1904, της αδελφής του Παπαδογιαννάκη, Μαρίας (αριθμ. πρωτ. ΙΑΚ 1269/1929).

αυτός ο ακούραστος οραματιστής εργάτης της γης, για να καμαρώσει σήμερα, 100 χρόνια μετά από τότε που τη δημιούργησε, μια Γεωργιούπολη μεγάλη κι όμορφη κοινόπολη, χαριτωμένο θέρετρο με σπονδαία ξενοδοχειακή υποδομή, σημαίνοντα κόμβο μεταξύ Χανίων και Ρεθύμνης, με τους ευκάλυπτους που φύτεψε ο ίδιος και η Εταιρεία του, να θροϊζουν ακόμη και να ψιθυρίζουν μέσ' το χρόνο τ' όνομά του...

ΠΗΓΕΣ :

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

1. Αρχείο Ανωτέρας Διευθύνσεως Εσωτερικών της Κρητικής Πολιτείας.
2. Αρχείο Εκτελεστικής Επιτροπής.
3. Αρχείο Διαταγμάτων του Ηγεμόνα.
5. Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας.
6. Αρχείο Κρητικού Τύπου της εποχής της Κρητικής Αυτονομίας.
7. Εκδόσεις διάφορες (Χωρογραφία Νουχάκη, Οδοιπορικές εντυπώσεις Μιχ. Δέφνερ, Γενεράλις, Σπανάκης, Καλομενόπουλος, Μακρινδάκης, κ.λ.π.)

Μιλτιάδης Παπαδογιαννάκης

Georgioupolis (Province de Apocoreou)

Γεωργιούπολη (Αποψη από τη θάλασσα).

Ορίε.

Χρυσή.

Αποκόρνας

Πλωτός ποταμός Γεωργιουπόλεως

Λιμενίσκος Γεωργιουπόλεως